

Česká Kamenice

Pro město Česká Kamenice vydalo Studio REMA '93, Česká Lípa 2002, 416 s., něm a angl. res., cena 699 Kč

V našem pohraničí je stále mnoho míst, na něž "Bůh zapomněl". S tím pochopitelně souvisí citelný nedostatek zasvěcených a zanícených badatelů o jejich historii, nemluvě už o osvícených regionálních a komunálních politicích. K naprostým výjimkám patří Česká Kamenice, o jejíž zajímavé a mnohotvárné minulosti u nás často nevědí ani renomovaní badatelé. Dovedu si představit, jak místní městské zastupitelstvo těžce hledalo v obecním rozpočtu částku potřebnou na vydání obsahově kvalitní, textově a obrazově bohatě dokumentované publikace na kvalitním papíře a v reprezentativní vazbě. I na centrální úrovni je obtížné dát dohromady funkční tým historiků a mnozí z nich by měli v tomto smyslu hluboce smeknout před svými severočeskými kolegy, nota bene otitulovanými jen střídme (nebo vůbec ne): Františkem Cvrkem, Lucií Horynovou, Petrem Jozou, Vladimírem Pešou, Hanou Slavíčkovou a Vojtěchem Vaňkem. Do jejich řad skvěle zapadl Martin Bílý, jenž se postaral o nezbytný přírodopisný úvod knihy. Jestliže může být pro někoho překvapením vysoká odborná i stylová úroveň textu, pak se nelze pouhým rozumem vyrovnat s faktem, že autoři dokázali shromáždit maximální obrazovou dokumentaci lokálního původu, kterou navíc obohatili ikonografickými památkami regionálního i celostátního významu. Nepřímo to dosvědčuje i obsáhlý seznam osob a institucí, jimž autoři děkují za spolupráci.

Bylo by nespravedlivé cokoli z obrazových příloh vyzdvihovat a nemělo by rovněž smysl podrobně rozebírat text v celé jeho posloupnosti. K pozitivním stránkám recenzované publikace řadím věcnost a uměřenost, s níž se autoři vyrovnávají s klíčovými i zdánlivě klíčovými problémy lokální, regionální, a konec konců i "národní" historie: kmenovým původem prvních obyvatel kraje i pozdějších osadníků, civilizační rolí šlechty a církve (respektive církví), nábožensko- mocenskými konflikty 15. a 17. století, proměnou stavovské společnosti v občanskou za vlády habsbursko-lotrinské dynastie, vzestupem nacionalismu v 19. a šovinismu ve 20. století, jejich excesy, jež prohloubily diskontinuitní akcenty vývoje, osudovým vlivem světových válek (počítaje v to i válku "studenou") a komunistického režimu, jenž po půl století mimo jiné okázale ignoroval pověstné kostlivce ve skříni, a v neposlední řadě i bezprostředním dopadem "sametové revoluce v mezích zákona", jež zmíněnou skříň přinejmenším pootevřela.

Autoři jednotlivých kapitol kromě toho dokázali organicky skloubit "velké dějiny" s nedějinnou všedností a věnovali zaslouženou pozornost i tématům zdánlivě neatraktivním. Jejich mikrosondy potvrzují obecnou platnost řady premis a hypotéz, s nimiž se musejí vyrovnávat zejména specialisté na novější historii českých zemí. Není například signifikantní, že hlavním protagonistou "vylikvidování sudetoněmecké otázky" v České Kamenici byl někdejší loajální zaměstnanec protektorátního policejního ředitelství, zatímco zásadním odpůrcem jeho protiprávních a sadistických metod (ale též dočasnou obětí) aktivní účastník květnového pražského povstání roku 1945? Proč je v centru zájmu médií Ulrich Kinsky, jenž se 6. října 1938 zúčastnil uvítání Adolfa Hitlera v České Kamenici, a po jeho vzdáleném příbuzném Zdenku Radslavu Kinském, který krátce předtím inicioval manifest české šlechty proti snahám o odtržení pohraničí, neštěkne ani pes? Proč byl jako "nepostradatelný odborník" na přechodnou dobu vyňat z takzvaného odsunu fabrikant sloužící věrně Třetí říši, a nikoli autodopravce, jenž pomáhal na podzim 1938 prchajícím Čechům zachraňovat movitý majetek? Stáli by v čele demontáže totalitního režimu koncem roku 1989 kameničtí lékaři, kdyby tušili, že nemilosrdná ruka trhu změní místní nemocnici ve "starobinec"? Musím se omluvit

autorům pasáží o starších, uzavřených kapitolách dějin České Kamenice, ale věřím, že i je fascinují dosud živé a otevřené historické otázky. Při pohledu na opravené stavby — a nejen památkového charakteru — i oživená veřejná prostranství se snadno zapomene na okolnost, že roku 1946 zde dvě třetiny oprávněných voličů dobrovolně hlasovaly pro bolševiky a ještě v 80. letech se veřejně vyvěšovaly Gottwaldovy a Stalinovy portréty. Jak by asi vyhlížely dnes církevní památky, nebýt štědrosti obyvatel vyhnaných po druhé světové válce? Naděje na slibnou perspektivu je však neobyčejně životaschopná, zvláště dostane-li se jí mimořádně účinné infuze v podobě, jakou skýtá recenzovaná kniha.

Ale abych jen nechválil: na horním obrázku na s. 66 třímá husitský bojovník řemdih, nikoli cep, pamětní deska Jakoba Míterehe se vztahuje k válce o dědictví rakouské, nikoli ke střetnutí u Lísky v červenci 1757 (s. 232) a obrázky na s. 348 mají navzájem zaměněný popisek...

Pavel BĚLINA